

**การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย
และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
DEVELOPMENT OF TRAINING CURRICULUM ON VIRTUE, ETHICS,
DISCIPLINE AND RESPONSIBILITIES FOR
MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS**

สุธัญญา วรรณย์พินิจ¹, ปราโมทย์ จันทน์เรือง², เนติ เฉลยวาเรศ³
Suthanya Waranapinit¹, Pramote Chanruang², Neti Chalobeywares³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ 3) ทดลองใช้หลักสูตร 4) ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสอบถาม 4) แบบทดสอบวัดการให้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.775 5) แบบสังเกตพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.751 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบขึ้น เนื่องจากโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่มีความพร้อมต่อการทำหน้าที่โดยตรงในการหล่อหลอม กลุ่มเกลา และปลูกฝังพัฒนาเด็กและเยาวชนและประชาชนในชาติ เนื้อหาที่ต้องการให้พัฒนาในเรื่อง ระเบียบวินัย เกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตามเพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และเพื่อพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป เช่น การแต่งเครื่องแบบอย่างถูกต้อง ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาทจนแตกความสามัคคี การเข้าคิวก่อน-หลัง การทิ้งขยะให้ลงถัง และตรงต่อเวลา เป็นต้น และเรื่องความรับผิดชอบ ให้เน้นความรับผิดชอบที่ตนเองได้กระทำไป เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความพากเพียรพยายาม และความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
M.Ed. in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University,
E-mail: tong.gunyapat@gmail.com

² ดร., สาขาวิชาหลักสูตรการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Dr., Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

³ ดร., สาขาวิชาหลักสูตรการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
Dr., Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขอบข่ายของเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ส่วนการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 20 แผน การสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมและมีความตั้งใจปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียน และมีความสุขในการเรียน

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก การปรับปรุงหลักสูตร โดยเวลาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 3 เวลาที่มีคุณค่า ใช้เวลาเพิ่มขึ้นจาก 1 ชั่วโมง เพิ่มขึ้นเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม/ คุณธรรมจริยธรรม/ ระเบียบวินัย/ ความรับผิดชอบ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine the basic information of curriculum development, 2) to develop training curriculum on ethics, discipline, and responsibilities, 3) the trial curriculum, 4) the evaluation and curriculum improvement. The samples in this study consisted of 30 Matthayomsuksa 1 students at Thung Pho Withaya School in the First semester, Academic Year 2014, obtained by simple random sampling by randomly one school, which was Thung Pho Witthaya School, and one classroom was determined by drawing lots. The instruments used in this study were as follows: 1) Training curriculum on virtue, ethics, discipline, and responsibilities, 2) interviews, 3) questionnaires, 4) achievement test with the reliability of 0.775, 5) the behavior observation form of the discipline, and responsibilities, and 6) the satisfaction questionnaire towards the training curriculum with the reliability of 0.751. Data were analyzed by standard deviation, content analysis, and t-test.

The findings showed that:

1. A Study on the basic information from asking students and related people have the need to develop training curriculum on ethics, discipline and responsibilities because the school environment is ready to act directly on teaching, training, and fostering children and youth and people in the country. The content that was needed to develop in the discipline of school rules or regulations that the school established to practice in controlling and supporting children's behavior to follow for the peace of the school, and to develop good habits, and stick to the children further, such as dressing uniforms properly, do not abuse the rights of others, do not quarrel or engage in quarrel until breaking the harmony, queuing before-after, dropping the litter into the trash bin, and being on time, etc., and responsibility to emphasize their responsibility to act, being honest, be able to trust, and act as delegated efficiently with persevere and handiness, including knowing their roles,

accepting the consequences of their actions in both good and bad results, and trying to improve their performance for the benefits of themselves and the society.

2. The results of curriculum development found that training curriculum development on virtue and ethics, discipline and responsibilities for Matthayomsuksa 1 students (draft) consisted of the principles, aims, properties of the trainee, scope of the content, the duration of training, processes and training methods, training media, training measurement and evaluation, and 20 programmes for management training activities. For draft programme assessment, it was found that the draft training course with the consistency index value of 1.00, and is consistent and appropriate.

3. The results of trial training curriculum on moral discipline and ethics, discipline and responsibility for Matthayomsuksa 1 students with 30 students at Thung Pho Witthaya School in Nong Chang District, Uthai Thani province by holding training activities according to 20 programmes of training activities. The observation of student behavior found that students are more interested in activities with the intention to perform learning activities, and have fun in learning.

4. The results of evaluation and improvement of curriculum found that students with scores of moral reasoning discipline and responsibilities after training than before training at a statistically significant level .01. The students behavior in the aspects of disciplines and responsibilities after training higher than the criteria at the 80 percent with statistical significance at the .01 level, and students were satisfied with training curriculum on virtue, ethics, discipline, and responsibility at the high level ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.63). For improvement of the curriculum by providing flexible hours to be appropriate with the content, the third programme for training activities took the time increased from 1 hour to 1 hour 30 minutes.

Keywords: Training Curriculum/ Virtue/ Ethics/ Discipline/ Responsibilities

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีแนวทางในการพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพและเป็นการสร้างทรัพยากรบุคคลสำหรับการนำพาประเทศก้าวสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง อุดมการณ์สำคัญของการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิต พัฒนาคณะให้มีคุณธรรมนำความรู้ และการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548, หน้า 13) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่ได้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และคุณธรรม จริยธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวการ

พัฒนาคณะดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย และความรู้รอบตัว พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต (ธีรพงษ์ มหาวิโร, 2550, หน้า 46)

ซึ่งการศึกษาสภาพในสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีผลกระทบต่อยาวชนโดยตรงเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปแล้วว่า โลกปัจจุบันและอนาคตเป็นโลกวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ขาวสาร ข้อมูล หรือวิทยาการสมัยใหม่โดยแท้ ซึ่งบางครั้งนิยมเรียกว่า “โลกยุคดิจิทัล” เป็นสังคมเทคโนโลยี เป็นสังคมนานาชาติไร้พรมแดน เป็นสังคมเศรษฐกิจการค้าแบบเสรี แข่งขันหาทำไรสูงสุดกับกลุ่มเยาวชน โดยการโฆษณาสร้างค่านิยมให้เป็นผู้บริโภคแบบไร้ขีดจำกัด มีความเสื่อมมากมายเข้ามากับความเจริญ เป็นสังคมตัวใครตัวมันมากขึ้น ทำให้เยาวชนมีทางเลือกไม่จำกัด เต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ อย่างมากที่กำลังรุมเร้าคนไทยในขณะนี้ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม โสเภณีเด็ก แหล่งเสื่อมโทรม การทุจริต

ฉ้อราษฎร์บังหลวง การไม่เคารพระเบียบกฎหมาย ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเร่ร่อน เป็นหลักฐานที่ประจักษ์โดยทั่วไปให้เห็นถึงประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการปลูกฝังอบรมจริยธรรมของศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว หากไม่แก้ไขอย่างจริงจังภาวะวิกฤติของสังคมจะยิ่งรุนแรงหนักขึ้นเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า (นงเยาว์ แซ่เพี้ยแซ, 2545, คำนำ)

จากที่ประเทศไทยมีปัญหาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองนั้น คนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่ามีสาเหตุมาจากการศึกษา โดยให้เหตุผลว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังด้อยการศึกษา การศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคคล ถ้าขาดบุคคลที่มีความรู้ก็จะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาการศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งสำหรับการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหाराชา ว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล สังคม และบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนล้นพอกเหมาะกันทุกๆ ด้านสังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด” (กนกวลี ชูชัยยะ และกฤษฎา บุญยสมิต, 2545, หน้า 67)

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา ระบบการศึกษา มีการจัดระบบที่ผิดพลาดดังที่ท่าน พุทธทาสภิกขุ (2536, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การศึกษาตามแผนปัจจุบัน ละเลยบทเรียนทางศีลธรรม การศึกษาที่ไม่มียุทธวิธีทางศีลธรรมไม่เป็นภาคจริยศึกษาย่อมไร้ประโยชน์ และอาจเป็นอันตรายของสังคมอีกด้วย ศาสตร์ทั้งหลายที่มนุษย์กำลังเรียนอยู่ในโลกนี้ เรียนเพื่อจะไปเป็นเครื่องมือ หรือเป็นอุปกรณ์ของเทคโนโลยี ไม่เคยนำไปใช้เป็นอุปกรณ์ของความสว่างไสวทางวิญญาณ ซึ่งเป็นมรดกของชาวตะวันออก ปู่ย่าตายาย ของเราไม่เคยประสบความสำเร็จหรือปัญหายุ่งยากทางศีลธรรม เพราะเขายึดในหลักความสว่างทางวิญญาณ คือพระธรรม หรือศาสนา การศึกษาแผนปัจจุบันของไทย ตามแบบแผนฝรั่งเลยเป็นเรื่องของวัตถุไปหมด และกลายเป็นเงื่อนไขปัญหาให้กับเยาวชน

สถาบันการศึกษาต่างๆ จึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อ

พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับบุคคลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ความว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” หมวด 4 มาตรา 23 ความว่า “การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา” มาตรา 24(4) ความว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5-14)

นักเรียนปัจจุบันนี้ส่วนมากยังขาดคุณธรรม จริยธรรม ด้านศีลธรรม โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ เป็นอย่างมาก ซึ่งนอกจากครอบครัวจะมีบทบาทในการเลี้ยงดูกล่อมเกลียดแล้ว เมื่อมาอยู่ในโรงเรียน ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้ความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กอีกด้วย คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นรากฐานของพฤติกรรมมนุษย์ และการที่จะให้ผู้เรียนนำคุณธรรม จริยธรรมใดๆ ไปปฏิบัติจำเป็นจะต้องให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในคำสอนนั้น ไม่ใช่เป็นการท่องจำ ผู้เรียนควรตอบคำถามให้ได้ว่า ทำไมต้องยึดถือหลักธรรมข้อนั้น หากไม่ปฏิบัติตามจะเป็นอย่างไร หากมีปัญหาเกิดขึ้นควรทำอย่างไร (ศรินทร เศรษฐการุณย์, 2549, หน้า 73 - 74)

ความมีวินัย และความรับผิดชอบ คือ การรักษาคุณธรรมที่เป็นความดีงามสูงสุดโดยที่ไม่ต้องมีใครมาบังคับไม่ต้องมีใครมากำหนด แต่เป็นการรักษาคุณธรรมด้วยใจด้วยตัวของเขาเอง ดังนั้นการตระหนักว่าวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบมีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางยุคกระแสบริโภคนิยม คนที่มีวินัยในตนเองจะเป็นคนที่รู้จักตนเอง ไม่สร้างปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองมิให้ทำผิดกฎ ระเบียบ ให้อยู่ในระเบียบแบบแผนอันดีงามที่สังคมได้กำหนดไว้ เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ วินัยที่ดีจะต้องมาจาก

จิตสำนึกของแต่ละคนโดยมีต้องมีกฎเกณฑ์ใดๆ มาบังคับการสร้างเสริมและการพัฒนาการมีวินัยในตนเองต้องเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในตน (โกวิท ประวาลพุกัญ, 2548, หน้า 124)

จุมล พูลภัทรชีวิน (2551, หน้า 5) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมในการให้ความรู้ต่อผู้เรียนที่ดีคือ การเตรียมทั้งกายและใจ ก่อนที่จะเรียนรู้วิชาต่างๆ คือ ความเป็นองค์รวมของชีวิตของตนเอง ผู้อื่น และทุกสรรพสิ่งมีชีวิตเพื่อเชื่อมโยงความรู้ให้เกิดการเรียนรู้เท่าทันและการตระหนักรู้ คือการเรียนรู้ ทั้งกาย ใจ และปัญญาโดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนา มิติด้านในของมนุษย์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจ ธรรมชาติที่แท้ของความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง ผู้อื่น สังคมธรรมชาติและสรรพสิ่ง นำไปสู่การดำเนินชีวิต และวิถีการพัฒนาที่ประสานเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงหรือปรับพฤติกรรมที่เกิดจากภายนอก อย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบในตัวนักเรียนได้

เมื่อมองจากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นวัยที่นักเรียนอยู่ในช่วงวัยรุ่น มักจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านความมีวินัย และความรับผิดชอบอยู่เสมอ ในเรื่องการไม่ตรงต่อเวลา การไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายไม่สนใจการเรียนและทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนเป็นประจำ เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบที่ไม่เหมาะสมต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมาใช้ในการพัฒนานักเรียนโดยเน้นการเรียนรู้จากภายใน ใคร่ครวญสิ่งที่เผชิญ เชื่อมโยงความรู้สึก ความคิด ความรู้แบบองค์รวม มีสติเกิดสมาธิ เกิดปัญญาอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเป็นการปลูกฝังความเข้าใจต่อชีวิตก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ และความรักความเมตตาต่อสรรพสิ่ง เพื่อจะได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยที่นักเรียน เป็นผู้พิจารณาตัดสินใจด้วยตนเอง เกิดจากจิตที่เฝ้าดี สร้างจิตสำนึกใหม่ เพื่อช่วยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถพัฒนาความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ นำไปสู่การเข้าใจ การยอมรับ และเคารพในตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ยังสามารถนำความรู้ไปใช้ในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและผู้อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. เพื่อประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนในเขตอำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 5 โรงเรียน มีนักเรียน จำนวน 780 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่ม 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลากเพื่อเลือกโรงเรียน จำนวน 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา ขั้นตอนที่ 2 เลือกห้องเรียน 1 ห้อง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับสลาก ได้ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 การให้เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ

2.2.2 พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ

2.2.3 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

3. เนื้อหา ที่ใช้ในการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ดังนี้

3.1 ด้านระเบียบวินัย ได้แก่ การพัฒนาตนเองให้มีวินัย การตรงต่อเวลา มีวินัยต่อการเรียน การทำงาน มีการวางแผนในการทำงาน เห็นความสำคัญของหน้าที่ตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบวินัยและข้อกำหนด มีความเป็นระเบียบในที่สาธารณะ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยและถูกระเบียบของโรงเรียน และเห็นความสำคัญของความมีระเบียบวินัย

3.2 ความรับผิดชอบ ได้แก่ การฝึกตนเองให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน การปรับปรุงแก้ไขงานที่ตนเองรับผิดชอบให้ดีขึ้น ตระหนักถึงผลดีของการรับผิดชอบต่อหน้าที่ และผลเสียของการไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเพียรพยายามในการทำงานให้สำเร็จ มีเจตคติที่ดีต่อความรับผิดชอบต่อตนเอง ตรวจสอบการทำงานให้มีความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ปรับปรุงแก้ไขการประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในทดลอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โดยใช้เวลาการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน จำนวน 20 ชั่วโมง

สมมติฐานการวิจัย

1. การให้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

2. พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารต่างๆ ได้แก่ ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3. ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องดังนี้

3.1 ศึกษาในเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา และผู้อำนวยการโรงเรียนหนองฉางวิทยา จำนวน 2 คน ครูผู้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา จำนวน 3 คน รวม 9 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมที่นักเรียนต้องการ

4. ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษามาเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร
ดำเนินการดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของพัฒนาหลักสูตร เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย แนวทางการจัดกิจกรรมฝึกอบรม มาพิจารณาประกอบการสร้างหลักสูตรฉบับร่าง

2. ประเมินหลักสูตรฉบับร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ ความเหมาะสม ความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง ของหลักสูตรฉบับร่าง

3. วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตร (ฉบับร่าง) ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร
ดำเนินการดังนี้

1. นำหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 30 คน

2. สังเกตพฤติกรรมและข้อบกพร่องของ
หลักสูตรฝึกอบรมในขณะจัดกิจกรรม

**ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง
หลักสูตร** ดำเนินการดังนี้

1. ประเมินผลการทดสอบวัดการให้เหตุผล
เชิงคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และด้าน
ความรับผิดชอบก่อนใช้และหลังใช้หลักสูตรฝึกอบรม
เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบวัดทดสอบวัดการให้
เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และ
ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก
ง่าย (p) ระหว่าง 0.50 – 0.73 และค่าอำนาจจำแนก
(r) ระหว่าง 0.25-0.60 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ
0.775 โดยใช้สูตร KR – 20 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน
(Kuder-Richardson) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า
276-307)

2. ประเมินพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และ
ความรับผิดชอบ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสังเกต
พฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ
จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบสังเกตแบบตรวจสอบรายการ
ตามที่สังเกตพฤติกรรมได้ คือ ปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ
โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ รายการประเมินทางลบ
ถ้าปฏิบัติให้ 0 คะแนน ถ้าไม่ปฏิบัติให้ 1 คะแนน และ
รายการประเมินทางบวก ถ้าปฏิบัติให้ 1 คะแนนถ้าไม่
ปฏิบัติให้ 0 คะแนน ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติ
ทดสอบค่าที t-test (one sample test) กับเกณฑ์ร้อยละ 80

3. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มี
ต่อหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบ
วินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมิน
ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม จำนวน 16 ข้อ มี
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.751 โดยใช้สูตรค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค
(Cronbach) (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 248)
ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean)
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปล
ความหมายตามค่าเฉลี่ย เกณฑ์ 5 ระดับ ของ
บุญธรรม กิจปรีดาภิรุต (2542, หน้า 138) กำหนด
ไว้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง
มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง
มีความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง
มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง
มีความพึงพอใจเจตคติในระดับน้อยที่สุด

4. ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยการนำผล
การประเมินหลักสูตรและข้อเสนอแนะมาใช้ในการ
ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้น
และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้
นำเสนอปรากฏผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถาม
นักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการให้มีการ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม
ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบขึ้น เนื่องจาก
โรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่มีความพร้อมต่อการทำหน้าที่
โดยตรงในการหล่อหลอม กล่อมเกลา และปลูกฝัง
พัฒนาเด็กและเยาวชนและประชาชนในชาติ เนื้อหาที่
ต้องการให้พัฒนาในเรื่อง ระเบียบวินัย เกี่ยวกับ
กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อเป็น
หลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของ
เด็กให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และ
เพื่อพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป
เช่น การแต่งเครื่องแบบอย่างถูกต้อง ไม่ล่วงละเมิด
สิทธิของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการ
ทะเลาะวิวาทจนแตกความสามัคคี การเข้าคิวก่อน-หลัง
การทิ้งขยะให้ลงถัง และตรงต่อเวลา เป็นต้น และเรื่อง
ความรับผิดชอบ ให้เน้นความรับผิดชอบที่ตนเองได้
กระทำลงไป เป็นผู้มีมีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้สามารถทำ
หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความ
พากเพียรพยายาม และความละเอียดรอบคอบ รวมทั้ง
รู้จักบทบาทหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำของตน
ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุง
การปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง
และสังคม

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การ
พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้าน
ระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย หลักการ
จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขอบข่ายของเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 20 แผน ส่วนการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 20 แผน การสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจกิจกรรมและมีความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียน และมีความสุขในการเรียน

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก การปรับปรุงหลักสูตร โดยเวลาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 3 เวลาที่มีคุณค่า ใช้เวลาเพิ่มขึ้นจาก 1 ชั่วโมง เพิ่มขึ้นเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่มีความต้องการให้พัฒนาหลัก

สุดฝึกอบรม คุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ขึ้นเพราะโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่มีความพร้อมต่อการทำหน้าที่โดยตรงในการหล่อหลอมกลุ่มเกลา และปลูกฝังพัฒนาเด็กและเยาวชนและประชาชนในชาติ เนื้อหาที่ต้องการให้พัฒนาในเรื่องระเบียบวินัย เกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับที่โรงเรียนกำหนดขึ้น เพื่อเป็นหลักปฏิบัติในการควบคุม และส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขของโรงเรียน และเพื่อพัฒนานิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นและติดตัวเด็กต่อไป เช่น การแต่งเครื่องแบบอย่างถูกต้อง ไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ทะเลาะวิวาทหรือมีส่วนร่วมในการทะเลาะวิวาทจนแตกความสามัคคี การเข้าคิวก่อน-หลัง การทิ้งขยะให้ลงถัง และตรงต่อเวลา เป็นต้น และเรื่องความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญรับผิดชอบที่ตนเองได้กระทำลงไป เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้สามารถทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีความพากเพียรพยายาม และความละเอียดรอบคอบ รวมทั้งรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ในเรื่องแนวทางการจัดกิจกรรมฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล ต้องการให้จัดกิจกรรมของหลักสูตรฝึกอบรมในลักษณะเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรม อบรมเด็กให้รู้จักคุณค่าและความหมายของคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้และเข้าใจ และนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเอง ส่วนด้านวิทยากรให้เชิญพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่สอนพระธรรมในโรงเรียนสงฆ์มาช่วยอบรมนักเรียน ลักษณะรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเป็นเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้วิธีการบรรยาย อภิปราย/ซักถาม ยกกรณีตัวอย่าง การระดมสมองหรืออภิปรายกลุ่ม การใช้เกม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาสิริชัย เสรีไธรัตน์ (2549) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศีลธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่าองค์กรต่างๆ ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนาร่วมกันจัดการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรจัดการเรียนรู้ในชุมชนของตนในขอบข่ายที่สอดคล้องกับบริบทในชุมชนท้องถิ่น และจุดเน้นของหลักสูตรฝึกอบรม มุ่งให้การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม

คุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมสถาบันพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับบริบท นำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรูปแบบการฝึกอบรมเน้นให้ความรู้พร้อมกับฝึกปฏิบัติจริง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสมาน สิลาศ (2552) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาข้อมูล พื้นฐาน พบว่า เป้าหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือการส่งเสริมให้เยาวชนยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี และค่านิยมที่ดีงาม ส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความเห็นถึงความสำคัญของการฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนที่เป็นเยาวชน โดยเทคนิคการฝึกอบรมใช้กรณีตัวอย่าง วิเคราะห์และอภิปราย

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ฉบับร่าง) ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ขอบข่ายของเนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม กระบวนการและวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม การวัดผลและประเมินผล และแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม จำนวน 20 แผน ส่วนการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมฉบับร่างมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีความสอดคล้องและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อารัง บัวศรี (2542, หน้า 8) ที่ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรได้แก่ เป้าประสงค์และนโยบาย การศึกษา จุดหมายของหลักสูตร รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชา เนื้อหา จุดประสงค์ของการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การประเมินผล และวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริลักษณ์ ยืนยง (2552) ได้พัฒนาหลักสูตรการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลหลักสูตร พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนโรงเรียนทุ่งโพธิ์วิทยา อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 30 คน ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรม ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม 20 แผน การสังเกตพฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนให้ความสนใจกิจกรรมและมีความตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และมีความสุขในการเรียน อาจเป็นเพราะหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีกิจกรรมที่หลากหลาย ทำให้นักเรียนต้องตื่นตัวในการเรียนอยู่ตลอดเวลา และกิจกรรมฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและวิทยากร ส่วนเนื้อหาสาระเป็นเรื่องที่เชื่อมโยงมาสู่ตัวนักเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุन्न นามโต (2551) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเจริญภาวนา สำหรับพุทธศาสนิกชน ผลการวิจัยพบว่า การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม กับพุทธศาสนิกชน จำนวน 3 คืน 4 วัน โดยการบรรยาย สาธิต และปฏิบัติจริง ตามแผนการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า พุทธศาสนิกชนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจในหลักของการเจริญภาวนาซึ่งเป็นหลักปฏิบัติของพุทธศาสนา มีความสนใจและตั้งใจในการปฏิบัติตามแผนการฝึกอบรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งกานต์ แสงสุระ (2554) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการสร้างเสริมคุณธรรมด้านกตัญญูกตเวทิต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ในขณะที่รับฟังการบรรยายด้านความรู้จากคณะพระวิทยากร นักเรียนมีการศึกษาและแสวงหาความรู้จาก

เอกสารและสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้สันทัดและให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมเป็นอย่างดี

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนการให้เหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก การปรับปรุงหลักสูตร โดยเวลาให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหา ซึ่งในแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมที่ 3 เวลาที่มีคุณค่า ใช้เวลาเพิ่มขึ้นจาก 1 ชั่วโมง เพิ่มเป็น 1 ชั่วโมง 30 นาที จากการผลการประเมินหลักสูตรเป็นไปในทางที่ดีนั้น อาจเป็นเพราะการที่หลักสูตรมีเทคนิคและวิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย มีการสร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมอย่างเป็นกันเอง มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความคิดและตระหนักถึงความสำคัญของความมีระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ ตลอดจนจนถึงการใช้สื่ออบรมที่น่าสนใจโดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มที่นักเรียนต้องมีการแข่งขันกัน นักเรียนมีความคิดต้องร่วมมือกันให้ได้ชัยชนะ มีเหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งนั้น เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี และส่งผลอย่างไรต่อกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบที่ดี และเกิดขึ้นโดยนักเรียนไม่รู้ตัว ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจได้ง่ายขึ้น และมีความสุขกับการเรียน จึงทำให้นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหวัง พรสี (2553) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการประเมินพฤติกรรมทางกายด้าน อทินนาทาน หลังการฝึกอบรมลดต่ำกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเจตคติต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ภาพรวมในระดับ

มาก ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรพบว่าภายหลังการใช้หลักสูตรแล้ว มีการปรับเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมในหลักสูตร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระสมาน ลีลาศ (2552) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนได้สะท้อนเห็นถึงพฤติกรรมการมีความรับผิดชอบที่ดีขึ้น และเจตคติต่อความรับผิดชอบของนักเรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร ได้ปรับปรุงเวลาให้เหมาะสมกับแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากการการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม คุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรไปใช้

1. ควรศึกษารายละเอียดของหลักสูตรให้ชัดเจนก่อนที่จะนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการฝึกอบรม

2. ผู้ที่จะนำหลักสูตรไปใช้นอกจากใช้หลักสูตรแล้วควรศึกษาผลการปรับพฤติกรรมหลังฝึกอบรม และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้ซึมซับจนติดเป็นนิสัย

3. ในการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังฝึกอบรม พฤติกรรมบางอย่างอาจต้องสร้างสถานการณ์ให้เกิดขึ้น เพื่อการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างครบถ้วน

4. ระยะเวลาในการฝึกอบรมควรกำหนดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามอายุ และวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

5. วิทยาการที่จัดการฝึกอบรมควรให้การเป็นกันเองกับนักเรียน เพื่อความเข้าใจ เข้าถึง และง่ายต่อการฝึกอบรมเพื่อปรับพฤติกรรมเป็นอย่างมาก

6. ควรจัดกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมแบบร่วมมือให้นักเรียนมีการแข่งขันกัน นักเรียนมีความคิดต้องร่วมมือกันให้ได้ชัยชนะ เน้นเหตุผลในกระทำและอธิบาย

ให้นักเรียนรู้ว่าดี ไม่ดีอย่างไร และส่งผลอย่างไรต่อกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบที่ดี และเกิดขึ้นโดยนักเรียนไม่รู้ตัว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ
2. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อหาด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวลี ชูชัยยะ, และ กฤษณา บุญยสมิต. (2545). พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระเจ้าอยู่หัวของประชาชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชสารานุกรม.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2548). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นวินัยและประชาธิปไตย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). จัดตปัญหาศึกษา รุ่งอรุณแห่งจิตสำนึกใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์จัดตปัญหาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- ธีรพงษ์ มหาวิโร. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์จำกัด
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2545). การเสริมพลังทางจิตใจ จริยธรรมวินัยเด็กและเยาวชนร่วมกับกระบวนการคิดของสมอง. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2542). เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: บี & บี พับลิชชิง.
- พระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์. (2549). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมศีลธรรมค่านิยมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาห์ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พระสมาน ลีลาศ. (2552). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรับผิดชอบต่อ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แฮสออฟเคอร์มิสท์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2536). แด่เยาวชน. กรุงเทพฯ: ธรรมศึกษา
- รุ่งกานต์ แสงสุระ. (2554). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเสริมสร้างคุณธรรมด้านกตัญญูคุณเวที สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ศรินทร์ เศรษฐการุณย์. (2549, มกราคม-มีนาคม). เส้นทางสู่การปฏิรูปการเรียนการสอน. วารสารวิชาการ, 9(1), 73-74.
- สมหวัง พรสี. (2553). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง อทินนาทานกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). มาตรฐานการศึกษาของชาติ. กรุงเทพฯ: สหยาบล็อคและการพิมพ์.
- สิริลักษณ์ ยืนยง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อุจน์ นามโด. (2551). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเจริญภาวนา สำหรับพุทธศาสนิกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.